

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,
Volume/Cilt 7, Number/Sayı 1, (2018)
www.inijoss.net --- <http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

DOWN SENDROMLU ÇOCUKLARDA SPORTİF ETKİNLİKLERE KATILMA DURUMUNA GÖRE SOSYAL UYUM VE BECERİ DÜZEYİNİN İNCELENMESİ*

Mehmet İLKİM

İnönü Üniv. Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi Bölümü
mehmet.ilkim@inonu.edu.tr

Metin Can KALAYCI

Dicle Üniv.Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
m.c.k@windowslive.com

Ferhat GÜLEROĞLU

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
Feroo13@gmail.com

Cemal GÜNDOĞDU

İnönü Üniv. Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi Bölümü,
cemal.gundogdu@inonu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri düzeylerini karşılaştırmaktır. Belirtilen amaç doğrultusunda; araştırma nedensel karşılaştırma modeline göre yapıldı. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki down sendromlu çocuklar oluştururken örneklemini ise yaşları 8 ile 12 arasında değişen, sportif etkinliklere katılan 43 (21 erkek ve 22 kız) ve sportif etkinliklere katılmayan 43 (22 Erkek ve 21 Kız) olmak üzere toplam 86 down sendromlu çocuk oluşturdu. Araştırmada veri toplama aracı olarak down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyini ölçmek için Sezgin ve Akman (2014) tarafından 6-12 yaş Türk çocuklarına özgü geliştirilen, 3'lü likert tipli, 59 madde ve 7 alt boyuttan (Dürtüsellik, Engellenme Eşiği, Dikkat ve Hareketlilik, Sosyal İlişki, Duygu Durumu, Onay İhtiyacı ve İçer Dönüklük) oluşan Sosyal uyum ve Beceri Ölçeği kullanıldı. Verilerin çözümlenmesi GNU PSPP 0.10.1 istatistik paket programında yapıldı. Gruplar arası farklılıklar bağımsız örneklem t-testi ile belirlendi. Anlamlılık $p < 0.01$ olarak kabul edildi. İstatistik analizi sonuçlarına göre; sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların arasında genel sosyal uyum ve beceri düzeylerinde ve tüm alt boyutlarda ($p < 0.01$) anlamlı bir farklılık bulundu. Bu farklılık sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocukların sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklardan daha iyi sosyal uyum ve becerilere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca cinsiyet açısından da sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların genel sosyal uyum ve beceri düzeyleri arasında ve tüm alt boyutlar arasında ($p < 0.01$) anlamlı bir farklılık bulundu. Bu farklılık sportif etkinliklere katılan down sendromlu kız ve erkek çocukların sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu kız ve erkek çocuklardan daha iyi sosyal uyum ve becerilere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak; sportif etkinliklerin down sendromlu çocukların cinsiyet ayrımı gözetmeksizin sosyal uyum ve becerilerine olumlu etki edebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Down Sendromu, Spor, Sosyal Uyum ve Beceri.

* Bu çalışma, 10. Uluslararası Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Terapi Kongresi (ICPESPT2016) Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye, 18-20 Kasım 2016' da Sözel bildiri olarak sunulmuştur.

EXAMINATION OF THE SOCIAL ADAPTATION AND SKILLS ON CHILDREN WHO ARE DOWN SYNDROME ACCORDING TO PARTICIPATION STATUS IN SPORTIVE ACTIVITIES

ABSTRACT

The aim of this study was to compare social adaptation and skill levels of children with Down syndrome who participated in and did not participate in sportive activities. For the stated purpose; the research was done according to the causal comparison model. Down syndrome children in Turkey are the universe of the study and the sample of the study consisted of 86 children with Down' syndrome whose ages ranged between 8 and 12 (43 children: 21 males and 22 females) participating in sportive activities and 43 children (22 males and 21 females) not participating in sports activities. In order to measure social adaptation and skill level of children with Down syndrome, social adaptation and Skill Scale consisting of 3 items likert type, 59 items and 7 subscales (Impulsivity, Frustration Threshold, Attention and Mobility, Social Relationship, Emotional Situation, Need for Approval and Introversion) developed by Sezgin and Akman (2014) was used. Analysis of the data was done in the GNU PSPP 0.10.1 statistical package program. Differences between groups were determined by independent sample t-test. Significance was accepted as $p < 0.01$. According to statistical analysis results; there was a significant difference in general social adjustment and skill levels among the children with Down's syndrome who participated in and did not participate in sports activities and in all sub-dimensions ($p < 0.01$). This difference stems from the fact that children with Down syndrome participating in sports activities have better social adaptation and skills than children with Down syndrome who do not participate in sports activities. In terms of gender, there was also a significant difference between the general social adjustment and skill levels of the children with Down syndrome who participated in and did not participate in sports activities and among all the sub-dimensions ($p < 0.01$). This difference stems from the fact that boys and girls with Down syndrome participating in sports activities have better social adaptation and skills than girls and boys with Down syndrome who do not participate in sports activities. As a result; it can be said that sportive activities can positively affect the social adaptation and skills of children with Down's syndrome regardless of gender.

Key Words: Down Syndrome, Sports, Social Adaptation and Skill.

GİRİŞ VE AMAÇ

Down sendromlu çocuklar, özel gereksinimli bireyler arasında en sık karşılaşılan gruptur. Buna rağmen, bu çocuklar toplum tarafından yeterince tanınmamaktadır (İlhan, 2008: 316).

Tüm özel gereksinimli bireylerin yaklaşık yüzde 85'ini eğitilebilir özel gereksinimli bireyler oluşturmaktadır. Down sendromlu çocuklar özel gereksinimli bireyler grubuna girmektedirler ve normal ilköğretim programından yeterli şekilde yararlanamamaktadırlar. Ancak, bu çocukların ilköğretim düzeyinde akademik konularda eğitilebilirlik, toplumda bağımsız yaşayabilecek düzeyde sosyal uyum, yetişkin düzeyinde kısmen ya da tamamen destek alacak şekilde mesleki yeterlilik alanlarında gelişme potansiyeline sahip oldukları ifade edilmektedir (Özer, 2001: 25).

Zihinsel yetersizlik down sendromu ve otizmli bireylerde çok fazla görülmektedir. Zihinsel açıdan sorunu olan bireyler öz bakım sosyalleşme okul ve iş hayatı gibi yaşamın değişik yerlerinde zorluklarla karşılaşan bireylerdir (T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2014: 90-91).

Sosyalleşme ve sosyal uyum; toplumdaki mevcut ya da beklenen rolleri yerine getirmek için gerekli olan becerilerin, bilgilerin, değerlerin, eğilimlerin ve benlik algılarının özümsemesi ve gelişimi olarak tanımlanmaktadır (Kenyon ve McPherson, 1974, 128).

Sosyal etkileşim insan yaşamının evrensel bir parçasıdır. Sosyal becerileri iyi olan çocuklar katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alır ve kendi kararlarını kendi verirler. Oysa sosyal becerileri yeterince gelişmemiş olanlar akranları tarafından dışlanabilir, ihmal görebilir ve yetişkinlerin ihmaliyle, istismarıyla karşılaşabilirler (Albayrak-Kaymak, 2003: 11).

Özel gereksinimli bireylerin diğer bireylerle daha az iletişimde olduğu bilinen bir gerçektir. Birçok eğitilebilir durumdaki özel gereksinimli çocuk çevresinde diğer insanlarla veya akranlarıyla sosyal iletişim kurmakta güçlük çektiği göz önüne alındığında; sosyal beceri ve uyum konusunda özellikle de eğitilebilir özel gereksinimli bireylerin gelişmesine ve pekiştirilmesine yardımcı olabilecek aktivitelerin gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Sosyalleşmeden söz edebilmek için bireyin diğer insanlarla etkileşimi sonucu oluşan psiko-sosyal öğrenmenin de meydana gelmesi gerekmektedir. Birey bu süreçte sosyal yaşama uyumu etkin biçimde öğrenir. Bu öğrenmenin gerçekleştiği ortamlardan biri de spor ortamıdır (Özdiñ, 2005: 78).

Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma artan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir olgudur. Toplumun sosyal yapısı içinde uyma ve çatışma modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, sapma davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplum yararına yöneltilmesinde spor önemli faktörlerden biridir (Erkal, 1998: 71).

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kollektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireyler değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmektedir. Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla iletişim içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır (Yetim, 2005: 119).

Mutlu ve sağlıklı bir hayat için sporun gerekli bir uğraş olduğu herkesçe bilinmektedir. Yaşamın başlangıcından bitimine kadar tüm insanlar için önem arz etmektedir. Ancak sporun, özel gereksinimli bireyler için önemi daha farklıdır. özel gereksinimli bireyler fiziksel aktivite sayesinde önlerine çıkan birçok engeli aşabilmektedirler. Böylece yaşamlarında yeni bir pencere açılabilir (Yaman, 2005: 42).

Özel gereksinimli bireylerde düzenli yapılan sportif etkinlikler bazı davranış değişmelerine istenilen düzeyde etki yaptığı (Gençöz, 1997: 3) ve motorsal gelişmelere olumlu yönde katkı sağladığı bilinmektedir (Chasey ve Wyrick, 1971: 567) sportif etkinlikler düzenli yapıldığında kişinin sadece genel sağlık durumunu iyileştirmez; Bununla beraber zinde kalma, akranlarıyla hoş vakit geçirme ve bireyin sosyalleşmesini de sağlayabilmektedir (Dükkancı, 2008: 28).

Sportif etkinlikler özel gereksinimli bireylerin rehabilitasyonunda ve onların topluma kazandırılmasında rol oynayan en güçlü etmenlerden biridir. özel gereksinimli birey yapmış olduğu sportif faaliyetlerle var olan yeteneklerini koruyacak ve geliştirecektir. Eksiklerini en aza indirecek, kaldıracak ya da eksikliğini kolaylıkla kabullenip hayatını buna göre sürdürmesine yardımcı olacaktır (Yaman, 2005: 42).

Bireyin hareketli olması, kendisi ve çevresi için önem arz etmektedir, hareket tıpkı dil gibi bireyin yakın çevresiyle iletişim halinde olması, kendisinden bahsettiği ve yaşantısını gerçekleştirdiği bir araçtır (Hasırcı, 2000: 63).

Her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkanı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi

ve spor etkinliklerine katılmak bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde bireyin ne olduğu ne olmak istediği ve çevresini nasıl tanıdığı konularındaki bilinçliliği olarak ifade edilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile karşılaştırarak uğraşır. Çocuk diğer çocuklar ile oynamaya başladığında kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder (Aracı, 1999: 13). Bu özellikleri bakımından sportif etkinlikler sosyal uyum ve becerilerin gelişmesine yardımcı olabilir.

Bütün bu bilgilerin doğrultusunda; bu araştırmada, düzenli olarak sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların sosyal uyum beceri düzeylerinde farklılıkların olup olmadığını belirlemek amaçlandı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri düzeylerini karşılaştırmayı amaçlayan bu araştırma nicel bir araştırma olup nedensel karşılaştırma araştırma modeline uygun olarak yapıldı (Büyüköztürk vd., 2013: 17).

Belirlenen amaç doğrultusunda; araştırmanın evrenini Türkiye'deki down sendromlu çocuklar oluştururken, örneklemini ise yaşları 8 ile 12 arasında değişen, en az 16 haftadır düzenli olarak sportif etkinliklere katılan 43 (21 erkek ve 22 kız) ve sportif etkinliklere katılmayan 43 (22 Erkek ve 21 Kız) olmak üzere toplam 86 down sendromlu çocuk oluşturdu.

Down sendromlu çocukların araştırmaya katılmasında; gönüllülük esas alınarak, araştırmaya katılan down sendromlu bütün çocukların hem anne hem de babalarına araştırma hakkında bilgi verildikten sonra bilgilendirilmiş gönüllü onay formu imzalatıldı.

Araştırmada veri toplama aracı olarak down sendromlu çocukların yaş, vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve cinsiyetlerini içeren demografik özellikleri tespit etmek için kullanılan bilgi toplama formu ve down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyini ölçmek için Sezgin ve Akman (2014: 58-79) tarafından 6-12 yaş Türk çocuklarına özgü olarak ebeveynlere göre uyarlanarak geliştirilen 'Sosyal uyum ve Beceri Ölçeği' kullanıldı.

Demografik özellikleri tespit etmek için kullanılan bilgi toplama formu ve ölçek ebeveynlere göre uyarlanarak geliştirildiği için (Sezgin ve Akman, 2014: 62), araştırmanın örneklemini oluşturan bütün down sendromlu çocukların anneleri tarafından dolduruldu.

Sosyal uyum ve beceri ölçeği, "1-Hiç uygun değil, 2-Biraz uygun, 3-Çok uygun" şeklinde ifade edilen 3'lü likert tipli, 59 madde ve 7 alt boyuttan (Dürtüsellik, Engellenme Eşiği, Dikkat ve Hareketlilik, Sosyal İlişki, Duygu Durumu, Onay İhtiyacı ve İç Dönüklük) oluşan ve bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en toplam puan 59-177 arasındadır. Ölçek alt boyutlarından alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar; dürtüsellik alt boyutu için 14-42 puan, engellenme eşiği alt boyutu için 8-24 puan, dikkat ve hareketlilik alt boyutu için 10-30 puan, sosyal ilişki alt boyutu için 10-30 puan, duygu durum alt boyutu için 7-21 puan, onay ihtiyacı alt boyutu için 5-15 puan ve iç dönüklük alt boyutu için ise 5-15 puan aralığındadır. Sosyal Beceri ve Uyum Ölçeği'nden elde edilen toplam puanın ve ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanların düşük olması belirtilen sosyal uyum becerilerin iyi olduğunu gösterirken, yüksek olması ise belirtilen sosyal uyum ve becerilerin kötü olduğunu göstermektedir (Sezgin ve Akman, 2014: 58-79).

Sosyal uyum ve beceri ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin tamamı için ,94 olarak, dürtüsellik alt boyutu için ,83 olarak, engellenme eşiği alt boyutu için ,62 olarak, dikkat ve

hareketlilik alt boyutu için ,74 olarak, sosyal ilişki alt boyutu için ,84 olarak, duygu durum alt boyutu için ,68 olarak, onay ihtiyacı alt boyutu için ,78 olarak ve içe dönüklük alt boyutu için ise ,67 olarak bulunduğu belirtilmiştir (Sezgin ve Akman, 2014: 58-79). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin tamamı için ,91 olarak, dürtüsellik alt boyutu için ,80 olarak, engellenme eşiği alt boyutu için ,71 olarak, dikkat ve hareketlilik alt boyutu için ,77 olarak, sosyal ilişki alt boyutu için ,82 olarak, duygu durum alt boyutu için ,73 olarak, onay ihtiyacı alt boyutu için ,75 olarak ve içe dönüklük alt boyutu için ise ,70 olarak bulundu.

Verilerin çözümlenmesi GNU PSPP 0.10.1 istatistik paket programında yapıldı. Down sendromlu çocukların demografik özellikleri için en düşük değer, en yüksek değer, ortalama ve standart sapma, değerleri kullanıldı. Verilen normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile değerlendirildi. Verilerin normal dağıldığı saptandıktan sonra sportif etkinliklere katılan ve katılmayan down sendromlu çocukların sosyal uyum ve becerileri farklılıkları bağımsız örneklem t-testi ile belirlendi. Anlamlılık $p < 0.01$ olarak kabul edildi (Alpar, 2013: 226).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen tüm bulgular tablolar halinde detaylı olarak verildi.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Down Sendromlu Çocukların Yaş, Vücut Ağırlığı, Boy uzunluğu ve Beden Kitle İndeksi Değerleri

Parametre	Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	Cinsiyet	n	En Düşük	En Yüksek	X	Ss.
Yaş (yıl)	Katılıyor	Erkek	21	8,0	12,0	10,4	0,4
		Kız	22	8,0	12,0	10,5	0,3
	Katılmıyor	Erkek	22	8,0	12,0	10,4	0,3
		Kız	21	8,0	12,0	10,3	0,3
Vücut Ağırlığı (kg)	Katılıyor	Erkek	21	33,0	49,0	40,9	0,9
		Kız	22	37,0	49,0	41,1	0,7
	Katılmıyor	Erkek	22	34,0	49,0	40,9	0,8
		Kız	21	36,0	56,0	41,4	1,2
Boy Uzunluğu (cm)	Katılıyor	Erkek	21	133,0	156,0	142,3	1,3
		Kız	22	136,0	153,0	143,5	0,9
	Katılmıyor	Erkek	22	133,0	150,0	142,3	0,9
		Kız	21	135,0	150,0	141,8	0,9
Beden Kitle İndeksi (kg/m ²)	Katılıyor	Erkek	21	17,7	22,2	20,2	0,3
		Kız	22	18,8	23,1	19,9	0,3
	Katılmıyor	Erkek	22	18,6	22,1	20,2	0,3
		Kız	21	18,8	27,1	20,6	0,5

Tablo 1’de araştırmaya katılan down sendromlu çocukların yaş, vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kitle indeksi değerleri sportif etkinliklere katılma durumu ve cinsiyet bakımından detaylı olarak verilmektedir.

Tablo 2. Sportif Etkinliklere Katılım Durumuna Göre Down Sendromlu Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Farklılıkları

Parametre	Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	n	X	Ss.	t	Sd.	p																																																																																
Sosyal Uyum ve Beceri (Toplam)	Katılıyor	43	75,2	6,1	15,937	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	119,5	17,2				Dürtüsellik	Katılıyor	43	17,5	1,9	16,343	84	,002*	Katılmıyor	43	28,7	4,4	Engellenme Eşiği	Katılıyor	43	9,9	1,0	13,654	84	,000*	Katılmıyor	43	15,7	2,6	Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	43	13,2	1,9	12,857	84	,000*	Katılmıyor	43	20,4	3,1	Sosyal İlişki	Katılıyor	43	12,8	1,8	13,088	84	,000*	Katılmıyor	43	20,2	3,3	Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*	Katılmıyor	43	14,0	2,9	Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*
Dürtüsellik	Katılıyor	43	17,5	1,9	16,343	84	,002*																																																																																
	Katılmıyor	43	28,7	4,4				Engellenme Eşiği	Katılıyor	43	9,9	1,0	13,654	84	,000*	Katılmıyor	43	15,7	2,6	Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	43	13,2	1,9	12,857	84	,000*	Katılmıyor	43	20,4	3,1	Sosyal İlişki	Katılıyor	43	12,8	1,8	13,088	84	,000*	Katılmıyor	43	20,2	3,3	Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*	Katılmıyor	43	14,0	2,9	Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1								
Engellenme Eşiği	Katılıyor	43	9,9	1,0	13,654	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	15,7	2,6				Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	43	13,2	1,9	12,857	84	,000*	Katılmıyor	43	20,4	3,1	Sosyal İlişki	Katılıyor	43	12,8	1,8	13,088	84	,000*	Katılmıyor	43	20,2	3,3	Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*	Katılmıyor	43	14,0	2,9	Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1																				
Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	43	13,2	1,9	12,857	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	20,4	3,1				Sosyal İlişki	Katılıyor	43	12,8	1,8	13,088	84	,000*	Katılmıyor	43	20,2	3,3	Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*	Katılmıyor	43	14,0	2,9	Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1																																
Sosyal İlişki	Katılıyor	43	12,8	1,8	13,088	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	20,2	3,3				Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*	Katılmıyor	43	14,0	2,9	Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1																																												
Duygu Durum	Katılıyor	43	9,0	1,4	10,343	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	14,0	2,9				Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,3	İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1																																																								
Onay İhtiyacı	Katılıyor	43	6,3	1,3	9,765	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	10,2	2,3				İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*	Katılmıyor	43	10,2	2,1																																																																				
İçe Dönüklük	Katılıyor	43	6,6	1,6	9,148	84	,000*																																																																																
	Katılmıyor	43	10,2	2,1																																																																																			

*p<0.01

Tablo 2 İncelendiğinde; sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık bulundu ($p<0.01$). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanlarının sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklardan daha düşük olduğu belirlendi. Buna ek olarak sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanları arasında da anlamlı bir farklılık tespit edildi ($p<0.01$). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanlarının sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklardan daha düşük olduğu saptandı.

Tablo 3. Sportif Etkinliklere Katılım Durumuna Göre Erkek Down Sendromlu Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Farklılıkları

Parametre	Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	n	X	Ss.	t	Sd.	p																																												
Sosyal Uyum ve Beceri (Toplam)	Katılıyor	21	75,1	4,9	12,260	40	,000*																																												
	Katılmıyor	22	121,1	16,5				Dürtüsellik	Katılıyor	21	17,8	1,8	14,473	40	,000*	Katılmıyor	22	29,8	3,4	Engellenme Eşiği	Katılıyor	21	9,6	1,0	10,368	40	,000*	Katılmıyor	22	15,7	2,5	Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	21	13,0	1,7	9,002	40	,000*	Katılmıyor	22	20,7	3,5	Sosyal İlişki	Katılıyor	21	12,7	1,9	8,971	40	,000*
Dürtüsellik	Katılıyor	21	17,8	1,8	14,473	40	,000*																																												
	Katılmıyor	22	29,8	3,4				Engellenme Eşiği	Katılıyor	21	9,6	1,0	10,368	40	,000*	Katılmıyor	22	15,7	2,5	Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	21	13,0	1,7	9,002	40	,000*	Katılmıyor	22	20,7	3,5	Sosyal İlişki	Katılıyor	21	12,7	1,9	8,971	40	,000*	Katılmıyor	22	20,3	3,4								
Engellenme Eşiği	Katılıyor	21	9,6	1,0	10,368	40	,000*																																												
	Katılmıyor	22	15,7	2,5				Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	21	13,0	1,7	9,002	40	,000*	Katılmıyor	22	20,7	3,5	Sosyal İlişki	Katılıyor	21	12,7	1,9	8,971	40	,000*	Katılmıyor	22	20,3	3,4																				
Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	21	13,0	1,7	9,002	40	,000*																																												
	Katılmıyor	22	20,7	3,5				Sosyal İlişki	Katılıyor	21	12,7	1,9	8,971	40	,000*	Katılmıyor	22	20,3	3,4																																
Sosyal İlişki	Katılıyor	21	12,7	1,9	8,971	40	,000*																																												
	Katılmıyor	22	20,3	3,4																																															

Duygu Durum	Katılıyor	21	9,0	1,2	8,364	40	,000*
	Katılmıyor	22	14,1	2,6			
Onay İhtiyacı	Katılıyor	21	6,4	1,4	6,768	40	,000*
	Katılmıyor	22	10,3	2,2			
İçe Dönüklük	Katılıyor	21	6,7	1,9	5,603	40	,000*
	Katılmıyor	22	10,2	2,2			

*p<0.01

Tablo 3 İncelendiğinde; sportif etkinliklere katılan down sendromlu erkek çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu erkek çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlendi(p<0.01). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu erkek çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanlarının sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu erkek çocuklardan daha düşük olduğu bulundu. Buna ek olarak sportif etkinliklere katılan down sendromlu erkek çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu erkek çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanları arasında da anlamlı bir farklılık saptandı(p<0.01). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu erkek çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanlarının sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu erkek çocuklardan daha düşük olduğu tespit edildi.

Tablo 4. Sportif Etkinliklere Katılım Durumuna Göre Kız Down Sendromlu Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Farklılıkları

Parametre	Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	n	X	Ss.	t	Sd.	p
Sosyal Uyum ve Beceri (Toplam)	Katılıyor	22	75,3	7,1	10,186	41	,000*
	Katılmıyor	21	116,8	17,7			
Dürtüsellik	Katılıyor	22	17,3	2,1	9,820	41	,000*
	Katılmıyor	21	27,3	4,3			
Engellenme Eşiği	Katılıyor	22	10,1	1,1	8,657	41	,000*
	Katılmıyor	21	15,7	2,8			
Dikkat ve Hareketlilik	Katılıyor	22	13,5	2,0	8,793	41	,000*
	Katılmıyor	21	20,1	2,9			
Sosyal İlişki	Katılıyor	22	12,9	1,7	9,094	41	,000*
	Katılmıyor	21	20,0	3,2			
Duygu Durum	Katılıyor	22	8,9	1,6	6,294	41	,000*
	Katılmıyor	21	13,8	3,3			
Onay İhtiyacı	Katılıyor	22	6,2	1,2	6,941	41	,000*
	Katılmıyor	21	9,9	2,2			
İçe Dönüklük	Katılıyor	22	6,4	1,3	7,579	41	,000*
	Katılmıyor	21	9,9	1,8			

*p<0.01

Tablo 4 İncelendiğinde; sportif etkinliklere katılan down sendromlu kız çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu kız çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık saptandı (p<0.01). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu kız çocukların sosyal uyum ve beceri toplam puanlarının sportif etkinliklere katılmayan

down sendromlu kız çocuklardan daha düşük olduğu bulundu. Buna ek olarak sportif etkinliklere katılan down sendromlu kız çocuklar ve sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu kız çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanları arasında da anlamlı bir farklılık tespit edildi ($p < 0.01$). Bu farklılıkta sportif etkinliklere katılan down sendromlu kız çocukların dürtüsellik, engellenme eşiği, dikkat ve hareketlilik, sosyal ilişki, duygu durum, onay ihtiyacı, içe dönüklük puanlarının sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu kız çocuklardan daha düşük olduğu belirlendi.

TARTIŞMA

Araştırma bulguları doğrultusunda; düzenli olarak sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocukların sosyalleşme düzeylerinin düzenli olarak sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklardan daha iyi olduğu bulundu.

Özel gereksinimli çocuklarda sportif etkinliklerin sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerine yönelik birçok araştırma yapılmıştır, bunlardan sosyalleşme ile ilgili olarak bazılarının sonuçlarına göre; Gençöz (1997: 3) Özel gereksinimli çocuklarda basketbol eğitiminin davranış gelişimine etkileri konulu çalışmasında, bu çocukları özel gereksinimli bireylerin aile içi ve sınıf davranışlarında olumlu değişikliklerin olduğunu tespit etmiştir.

McMahon (1998: 52) yaptığı çalışmada rekreatif ve sportif etkinliklerin özel gereksinimli bireylerde çevreyle ve toplumla bütünleşme, arkadaşlık kurabilme ve sosyal kabulün oluşturulması bakımından önemini ortaya koymuştur.

Düzenli yapılan antrenmanlar veya sportif faaliyetler sonucunda zihinsel özel gereksinimli bireylerin davranışlarında bazı değişiklikler olduğu belirtilmektedir (Dörger, 2001: 21; Bruininks ve Chvat, 1990: 45).

Stainback (1983: 97) Ağır düzeyde özel gereksinimli bireylerin gelişim özelliklerini araştırmak nedeniyle yapmış olduğu çalışmada öz bakım becerilerinin gelişmesi, sosyal davranışların olumlu yönde değişmesi ve olgunlaşması ile birlikte bazı motor yeteneklerdeki gelişmelerin, davranış bozukluklarının azaltılmasında ve öğrenme yeteneklerinin artırılmasında olumlu etkisinin olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında down sendromlu çocukların sportif etkinliklere katılmaları sonucu sosyalleştikleri görülmektedir. Bu anlamda Stainback'ın (1983: 97) yaptığı çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Rippe vd. (1998: 2721) fiziksel aktivitenin biliş, algılama, iş davranışı, uyku, sosyal davranış, duygulanım, kişilik ve benlik kavramı üzerindeki etkileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, fiziksel aktivitenin kişilik dışında sosyal davranışlar üzerinde etkili olduğunu, bu etkinin gerek fiziksel aktivite öncesi olduğu gerekse fiziksel aktivite sonrasında gerçekleştiği sonucuna ulaşımlardır. Elde edilen sonuçlar Rippe ve arkadaşlarının (1998: 2722) elde ettiği sonuçlar ile benzerlik arz etmektedir.

Öztürk-Akçalar (2007: 28), "Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmelerine Sporun Etkisi" adlı çalışmasında sporun sosyalleşmede etkin bir rol oynadığını bu nedenle sporun özel gereksinimli bireyler için sosyalleşme araçlarından birisi olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Çevik ve Kabasakal (2013: 80) spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi adlı çalışmalarında sporun, özel gereksinimli

bireylerin sosyalleşme sürecine olumlu yönde etki yaptığı, Bu nedenle özel gereksinimli bireylerin sportif etkinliklere katılmalarının desteklenmesi ve bu yönde çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Chiang (2003: 34) yaptığı çalışmada otistik çocuklar için eğlenceli bir ortamda yapılan fiziksel aktivitelerin sonucunda, sosyal doğal etkileşimin arttığı, yalnızlık duygusunun azaldığını ve akranlarıyla arkadaşlıklarını pekiştirdiğini belirtmiştir.

Ayrıca, Bulgu vd. (2003: 121), Kelinske vd. (2001: 77), Çakmakçı'nın (2001: 20), Çelik'in (2002: 18), Webb'in (1969: 17), Larson(1975: 42)'un yapmış oldukları benzer çalışmalarda spor aktivitelerinin sosyalleşme açısından önemli olduğu sonucuna varmışlardır.

Sportif etkinliklerin özel gereksinimli bireyler için psikolojik ve fiziksel etkilerinin yanında bütünleştirme, rehabilite etme ve kaynaştırma gibi olumlu etkileri de vardır(Gür, 2001: 16)

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ilgili alan yazındaki diğer bilgi ve benzer araştırmalarla uyusmaktadır.

Sportif etkinlikler down sendromlu bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişmelerini sağlamakta, toplum içine kaynaşmalarını kolaylaştırmaktadır(Eichsteadt ve Laway, 1995: 48). Bu nedenle, down sendromlu bireylerin topluma olan uyumlarını sağlamak, bu süreci hızlandırmak ve sosyalleşmelerine katkıda bulunmak için spor bir araç olarak ele alınmalıdır(Dunn ve Fait, 1997: 22). Bu yönüyle sporun, yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı ve özellikle özel gereksinimli bireylerin topluma kazandırılmasında önemli rol üstlendiği söylenebilir(Yetim, 2005: 119).

Sportif aktivitelerin, down sendromlu özel gereksinimli bireylerin özellikle sosyal hayata tutunmalarında büyük fayda sağladığı ve özel gereksinimli bireylerin rehabilitasyonunda kullanılan egzersiz terapilerinin rehabilite ve çok boyutlu gelişim (ruhsal, duygusal, sosyal, psikolojik ve motor beceri) sürecine sağladığı katkıya dikkat çekilmektedir(Atalay ve Karadağ, 2011: 224).

Ayrıca, sportif etkinliklerin eğlenceli olması ve dostluk ortamını oluşturmasından dolayı sportif etkinliklerin eğitilebilir durumda olan özel gereksinimli bireylerin ve özellikle de down sendromlu çocukların sosyal uyum ve becerileri açısından rehabilite edici, geliştirici yada tamamlayıcı bir öğretim aracı olabilir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve ilgili alan yazındaki benzer araştırmalar da göz önüne alındığında; düzenli sportif etkinliklere katılan down sendromlu çocukların cinsiyet ayrımı olmaksızın sosyal uyum ve becerilerinin düzenli sportif etkinliklere katılmayan down sendromlu çocuklardan daha iyi olabileceği ve sportif etkinliklerin eğitilebilir özel gereksinimli bireyler için ve özellikle de down sendromlu çocukların sosyal uyum ve becerilerinin gelişimi açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bunlara ek olarak; sportif etkinliklerin içinde bulunan bireylerin, sportif etkinliklerin özelliği gereği içinde buldukları ortamdan farklı şekillerde etkilenmekte ve bireyin çeşitli gelişim boyutlarına olumlu katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma sonucunda da, yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan sporun ve sportif etkinliklerin eğitilebilir özel gereksinimli çocuklar ve özellikle de down sendromlu çocukların sosyalleşmeleri bakımından önemli bir etken olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Albayrak-Kaymak, D., Alpa-Bilbay, A. ve Çetin, F. (2003). Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler: Grup Eğitimi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, ss. 74-75.
- Aracı, H. (1999) Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, ss. 13.
- Atalay, A. ve Karadağ, A. (2011), “Otizmli Hastaların Rehabilitasyon Sürecinde Spor Terapilerinin Önemi” Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13, ss. 224-226.
- Bruininks, R.H. and Chvat, M. (1990), “Research on the Motor Proficiency of Persons with Mental Retardation: Psychomotor Therapy and Adapted Physical Activity” In Better Movement Proceeding of the 2nd International Symposium, Belgium, pp. 43-69.
- Bulgu, N. ve Akçan, F. (2003) “Spor ve Toplumsallaşma” Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, ss.121.
- Chasey, W. and Wyrick, W. (1971), “Effects of a Physical Development Program on Psychomotor Ability of Retarded Children” American Journal of Mental Deficiency, 75, pp. 566-570.
- Chiang, T. (2003), Effects of a Therapeutic Recreation Intervention within a Technology-Based Physical Activity Context on The Social Interaction of Male Youth with Autisms Pectrum Disorders , Indiana University Publishing, Indiana, pp. 34.
- Çakmakçı, S. (2001) Okullarda Beden Eğitimi Dersi Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya, ss. 20.
- Çelik, İ.İ. (2002) Sporun Sosyalleşme Sürecindeki Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, ss. 18.
- Çevik, O. Ve Kabasakal, K. (2013), “Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi” *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), ss. 74- 83
- Dörger, D. (2001), Özürlüler İle Yaratıcı Drama. Hacettepe Üniversitesi Aile Hizmetleri Ve Uygulama Merkezi (Ahum) Etkinliği, Ankara, ss. 21.
- Dunn, J.M. & Fait, H. (1997), Special Physical Education: Adapted, Individualized, Developmental Seventh Edition, Iowa Dubuque Brown&Benchmark, pp.22.
- Dükkancı, Y. (2008) Çocuklarda Fiziksel Aktivite ve Sağlık İlişkili Fiziksel Uygunluk Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla, ss. 28.
- Eichsteadt, C.B. & Lavay, B.W. (1995), Physical Activity for Individuals with Mental Retardation Campaign, Illinois, pp. 47.
- Gençöz, F. (1997), “The Effects of Basketball Training on Adaptive Behaviours of Trainable Mentally Retarded Children” Research in Developmental Disabilities, 18, pp. 1-8.
- Gür, A. (2001), Özürlülerin Sosyal Yaşama Uyum Süreçlerinde Sportif Etkinliklerin Rolü, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık/Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, ss. 16.
- Hasırcı, S. (2000), Sporda Denetim Odağı, Ankara, Bağırhan Yayınevi, ss. 63.
- Erkal, M., Özbay, G. ve Ayan, D. (1998), Sosyolojik Açından Spor, Der yayınları, İstanbul, ss. 71.
- İlhan, L. (2008), “Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi Ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi” Kastamonu Eğitim Dergisi, 16(1), ss. 315-324
- Kenyon, G. & McPherson, B. (1974), “Approach To The Study Of Sport Socialization” International Review Of Sport Sociology, 9(1), ss. 127.129
- Kelinske, B., Mayer, B.W. and Chen, K.L. (2001), “Perceived Benefits from Participation in Sports. A Gender study” Woman in Management Review, 16(2), pp. 75-84.
- Larson, D. (1975), Youth Sport Programs. Sport Sociology Bulletin, pp. 42.
- McMahon, D.J. (1998), Social Acceptance of Children with Developmental Handicaps in Integrated Day Camps, University of Toronto Publication, pp.52.

- Özdiñ, Ö. (2005), “Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine Görüşleri” Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Dergisi. 3(2). ss.77-84.
- Özer, D. (2001) Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, Nobel Yayınları, Ankara, ss. 25,31.
- Öztürk-Akçalar, S. (2007) Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmelerine Sporun Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara, ss. 28.
- Rippe, J. M., Ward, A., Porcari, J. P. ve Freedson, P. S. (1998), “Walking for Health and Fitness” .Journal of the American Medical Association, 259, pp. 2720-2724.
- Sezgin, N. ve Akman, S. (2014) “6-12 Yaş Türk Çocukları İçin Sosyal Uyum Ve Beceri Ölçeği-SUBÖ” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3), ss. 58-79.
- Stainback, S. (1983), “A Review of Research on the Educability of Profoundly Retarded Persons Education and Training of the Mentally Retarded” Sports Medicine, (5)(2), pp .90- 100.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı/Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, (2014), Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi: Engellilerde Fiziksel Aktivite, Kuban Yayıncılık, Ankara, ss. 90-91.
- Webb, H. (1969), “Professionalization Of Attitudes Toward Play Among Adolescents” Aspect Of Contemporary Sport Sociology, pp.17-23.
- Yaman, Ç. (2005), Engellilerde Spor: Ders Notları, Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yayınları, Sakarya, ss. 42.
- Yetim, A. (2005), Sosyoloji ve Spor. Topkar Matbaacılık, Trabzon, ss.119.